

ŠTITATELJI! Prosimo, pogledajte na številke poleg naslova za dan, ko Vaša naročnina poteče. V teh časih splošne enja cen, potrebuje list je list 116 E. Fikla St. 130.45-Ko. Bistum Gorale

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

Reentered as Second Class Matter September 25th 1940 at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3rd, 1879.

No. 20 — Z

NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 28, 1944 — PETEK, 28. JANUARJA, 1944

VOLUME LII. LETNIK LII.

BITKA ZA RIM SE JE PRIČELA

Na nizki obrežni planjavi jugozapadno od Littorije, katero mesto so zgradili fašisti na Pontinskem močvirju, so se ameriške in angleške čete, ki so se razpršile na vse strani od Anzia in Nettuna, spopadle z Nemci in izvojevale prvo zmago, odkar so se izkrcale.

Ta bitka pa je samo krajevnega pomena, ker v njej ni bila vdeležena glavna nemška armada, temveč samo Goeringova oklopna divizija, ki je bila nazadnje na fronti pete armade ob reki Gargliano.

Poročila s fronte pravijo, da so Angleži odbili štiri napade nemških Mark VI in Tiger tankov. Bitka se je bila v dežju in snegu. Trije nemški tanki so bili razbiti.

Nemški poveljnik feldmaršal Albert Kesselring je s to bitko pričel boje, ki imajo namen odvrniti nevarnost, da bi zavezniški odrezali ceste in železnice, po katerih hoče rešiti svojo južno armado in jo poslati na sever.

Grmenje topov je po celem Rimu mogoče natančno slišati. Zavezniški aeroplani so napadli skupino 50 topov, ki so jih vlekli konji po dolini reke Liri na poti v Ceprano. Osem topov je bilo razbitih ali hudo poškodovanih.

Ko se je razkadil dim bitke pri Littoriji, je ležalo na bojišču 120 nacijskih v sivozelenih uniformah.

Koliko so zavezniški v splošnem včeraj napredovali proti Rimu, nam povedo samo osiška poročila. Berlinski radio navaja radio iz Bari, ki pravi naravnost, da so zavezniški zavzeli Velletri, ki leži 18 milj jugovzhodno od Rima in 19 milj vzhodno od Anzia. Mesto leži ob Via Appia ob južnem vnožju Albanskih gričev.

Zavezniški glavni stan poroča, da ameriške in angleške vpadne čete dobivajo nova ojačenja in da so utrdile svoje postojanke.

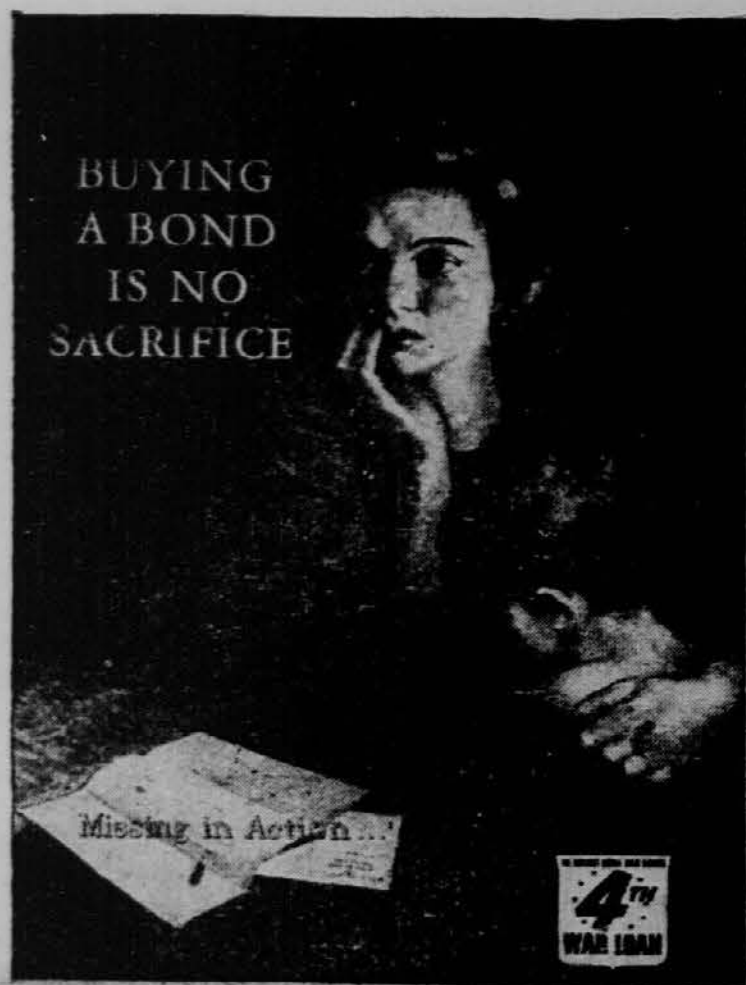
Šestdeset milj proti jugu pa se bijejo boji na celi Gustav črti ob Gargliano, iz Gaeta zaliva pa zavezniške bojne ladje s svojimi 8-palčnimi topovi obstreljujejo Via Appia okoli Formije, kjer teče starodavna rimska cesta blizu obreža, kakor pri Terracini, 20 milj višje ob obali. Vsled tega obostreljevanja je vsak prehod Goeringovih oklopnih ali katerikoli drugih čet po cesti skozi Pontinska močvirja "peklensko" težavno, kot pravi poročevalec. Zavezniški lahki bombniki so si včeraj izbrali za cilj važno križišče cest Itri, kakih pet milj nad Formijo ob Via Appia. Iz Itri teče cesta v Ceprano ob Via Castilina, ki so jo zavezniški aeroplani že pogosto bombardirali.

Francoske čete generala Alphonse Pierre Juina so se zopet polastile Monte Santa Croce ter so napredovale severno od Sant' Elia. Francozi so vdarili čez Cassino-Atino cesto in reko Secco ter so se spopadli ob 2379 čevljev visoki gorski verigi Belvedere.

Amerikanci so severno od Cassina zadeli ob nove ovire preplavljenih jarkov in sovražnega ognja vsakovrstnega orožja. Cassino se nahaja popoloma v zavezniških rokah.

Ob Gargliano, kjer se bori angleška osma armada, je opaziti živahno premikanje nemških vojakov. (Nadaljevanje na 4. str.)

Slika, ki govori bolj odločno kot beseda

Vlada se je vedno lahko zanesla na Amerikance slovenskega porekla, da bodo storili svojo dolžnost kot državljani, in tudi v sedajni kampanji 4. Vojnega posojila, je lahko prepričana, da bodo sodelovali po svoji možnosti.

Jugoslovanska fronta

Partizani zgubili Tuzlo, zavzeli Mrkonjgrad

London, 26. jan. — Jugoslovanski partizani so naskočili in okupirali Mrkonjgrad v zapadni Bosni. Ta kraj, ki je bil močno nemško oporišče in dobro utrjena postojanka, leži nedaleč od mesta Jajce, katero so partizani tudi izrgali nacijskim iz rok po devetdesetnem nemiški okupaciji istega.

Po drugi strani pa so morali partizani zapustiti Tuzlo v vzhodni Bosni, kot je to razvidno iz današnjega poročila Osvobodilne vojske Tita. To poročilo navaja, da so se morali partizani umakniti pred nemško premočjo. Nemci so pritisnili na Tuzlo z novimi ojačenji od severne strani in so prisilili na pomoč svojim četam, ki so se borile s partizani v mestu samem. Bitka za šest mest se je vršila teden dni, pravi Titovo poročilo, ki navaja, da so Nemci tekom teh bojev izgubili več kot petsto mož.

Zračni napad na Reko

Stockholm, 25. jan. — Kot se glasi poročilo iz Budimpešte, so angleški bombniki napadli jadransko pristanišče Reko, kjer so povzročili obšutno škodo, če je soditi po uradnem poročilu izdanem v Zagrebu.

Težki ameriški bombniki so tudi napadli postojanke pri Vratu južno od Sofije na Bolgarskem. Bombniki so uničili trg in železniško križišče brez kakšne opozicije od strani sovražne letalske sile.

Liberatorji, ki so šli nad Skopje v južnovzhodni Jugoslaviji, so imeli opravka s 30 nemškimi napadalnimi letali, ki so se dvignila v zrak, da odbijejo napad. V zračnem boju je bilo izstreljenih iz zraka 6 nemških letal. Nekatera nemška napadalna letala, so se zaglala naravnost v bombnike, pa to ni preprečilo bombardiranja točk. Eno nemško letalo je izstrelil na tla Sgt. Joseph Bury iz New Yorka.

Nacijske ladje bombardirane

Alžir, 26. jan. — Letala tipa Spitfire so napadla radijsko postajo severno od mesta Drač (Durazzo) v Albaniji in pa štiri nacijske ladje v bližini Dubrovnika. Napaden je bil tudi tovarnen vlak blizu Stravce v Jugoslaviji.

Rusi naglo prodirajo proti Estoniji

Naglo napredujoča rdeča armada je včeraj zavzela važni železniški križišči Volosovo in Tosno ter je popolnoma očistila Nemcev Moskva-Leningrad železnico med Tosnom in Lubijano. Sinoči je 324 topov oddalo po 24 strelav v proslavo osvoboditve mesta od nemškega obleganja.

V svojem prodiranju proti zapadu so se Rusi približali estonski meji na 40 milj na 23 milj dolgi fronti. V dveh tednih svoje ofenzive pri Leningradu so Rusi osvobodili nad 700 mest, trgov in vasi.

Volosovo je 26 milj jugozapadno od Krasnogvardejska, ki so ga Rusi zavzeli v tork ponoči in v njem se končuje železnica, ki prihaja iz Mšinska.

Boji ob hrvaškem obrežju

Partizanske sile, ki so bile potisnjene nazaj iz obalnega mesta Senja, katero leži 35 milj nižje od Reke, se zdaj ljueto borijo proti sovražniku, da obdrži postojanke ob obrežju in s tem dohod k morju, katerega jim hočejo Nemci zagoditi. Sedaj se vrše spopadi največ v predelju med Senjem in Vinovom ter ob železniški progi Senj-Otočac-Gračac proti jugu.

Peta jugoslovanska divizija pretrgala važno progo

Jugoslovanska peta divizija je pretrgala važno železniško progo, katere reže Sarajevo z obrežnim predeljem Hrgovine. Edinice te divizije so utrdile svoje postojanke pri Kalinovcu, ki leži kakih 25 milj od Sarajeva.

Japonska grozodejstva

Vojni in mornariški urad sta objavila skupno poročilo o tem, kako so Japonci barbarsko mučili in hladnokrvno pustili stradati do smrti in neusmiljeno pomorili nad 5200 ameriških in še mnogo več filipinskih vojakov, ki so bili vjeti na Batanu in Corregidorju.

Poročilo pravi, da so Japonci ujetnike kruto pretepali, pustili jih piti gnojnico, so jih zapirali v živinske ograje in so s konjskimi biči pretepali one, ki so pomagali svojim tovarišem, ki so omagali vsled strahne vročine.

Na nekem kraju je bilo 12 tisoč ujetnikov stlačenih na prostoru, ki je imel samo 100 kvadratnih jardov in so morali sedem dni stati na cementnih tleh s samo eno vodno pipo, na katero je bilo v vrsti čakati po 12 ur, da se je dobilo vode.

V nekem taborišču so ti reveži shujšali od 200 na 90 funtov in so bili skoro sami okostnjaki.

To poročilo so prinesli trije ameriški častniki, ki so pobegnili s Filipinov 4. aprila lanskega leta, ko so bili skoro eno leto v ujetništvu.

PREDSEDNIK ROOSEVELT ZA VOLILNE PRAVICE VOJAKOV

Washington, 26. jan. — Predsednik Roosevelt je danes zahteval od kongresa Združenih držav, da spravi v tek in uredi vse kar potrebno, da se omogoči vojakom in mornarjem ameriške vojske glasovanje v prihodnjih volitvah.

Predsednik je ožigosal predlogo, ki je bila sprejeta v senatu in po kateri bi prešla zadeva glasovanja vojakov v okvir zakonov posameznih držav, kar bi tako zavleklo problem ozir. rešitev istega, da bi naši fantje, ki se borijo na daljnih frontah, sploh ne imeli prilike glasovati v splošnih volitvah prihodnje jesen.

Predsednik Roosevelt je dejal v svoji poslanici kongresu, da smatra za potrebno, da spre govori predsednik Zdr. držav včas kot zainteresiran državljan in zato je tudi spregovoril besedo v prilog naših vojakov, ki nimajo, kot je poudaril, nobenih lobijstov v Washingtonu, ki bi se potegovali za njihove pravice in interese.

Republikanska garda v kongresu je sprejela predsednikovo poslanico s smehom na znanje in republikanski vodja v kongresu, Martin iz Massachusettsa, je vprašal zbornico, naj takoj odobri predlogo, ki je bila sprejeta v senatu in katero je predsednik ožigosal, kot brezpomembno. Kongres seveda tega ni storil in o stvari se bo vršila debata.

GRŠKI SEZNAM OSIŠKIH GROZODEJSTEV IN ZLOČINOV

New York. — Statistični rekord zločinov in groze, ki so jo prinesli Nemci v Grčijo s svojo okupacijo dežele, je bil objavljen po posebnem grškem odpisancu zamejne grške vlade, Joseph Bessu, ki je prišel semkaj iz Egipta in je v hotelu Waldorf-Astoria podal časnikarjem nekaj dejstev o nemškem terorju v Grčiji.

Mr. Besso je dejal, da seznami, ki jih ima na rokah zamejna grška vlada kažejo, da je pomrlo v Grčiji 900.000 ljudi od lakote, ki je bila umetno in nalašč povzročena po Italijanih in Nemcih. Na tisoče nedolžnih žensk, moških in otrok je bilo poklanih po Nemcih in Italijanih, ter bolgarskih četah. Okrog dva milijona oseb trpi v Grčiji za malarijo in poldrug milijonov Grkov boleha na jetiki vsled pomanjkanja in trpljenja, ki ga je prinesla nad ljudstvo sovražna vojna okupacija. Pri tem je treba upoštevati, da je vseh Grkov skupaj komaj osem milijonov, kar pomeni, da bo narod izničen, ako ne bo kmalu poraženo osiše.

Če bo vojna trajala še eno leto, je dejal Mr. Besso, bo malo grškega ljudstva ostalo pri življenju. Gospodarsko bo dežela skoro docela uničena in bo morala dobiti znatno pomoč, če se bo hotela spet spraviti na noge.

Nemci so nalašč uničili vse pridelke, kjer jih niso mogli iz enega ali drugega razloga odpeljati stran za svojo uporabo. Pobrali so tudi mnogo živine in drobnice, kar resno prizadeva kmetijstvo. Pomanjkanje semen zabranjuje obsežno obdelovanje zemlje in Nemci so kmetom uničili in pobrali celo poljsko orodje. Delovnih moči tudi primanjkuje, ker je narod ves sestradan in je uničenih mnogo krajev. Dvajset grških mest je bilo skoro docela uničenih.

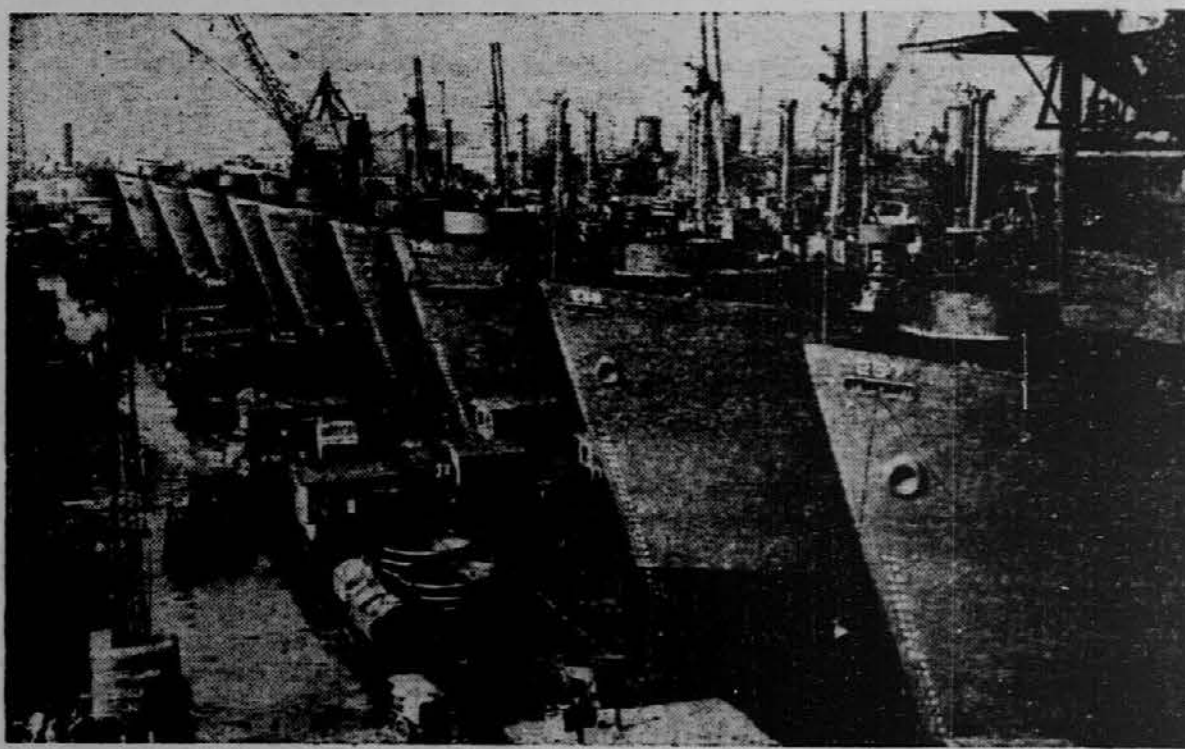
Predsed. Roosevelt odlikoval MacArthurja

Zavezniški gl. stan na južno-zapadnem Pacifiku, 26. jan. — Gen. Douglas MacArthur, ki je praznoval danes svoj 64. rojstni dan, je prejel od predsednika Roosevelta odlikovanje za očiščeno službovanje, kot vrhovni poveljnik zavezniških sil na južno-zapadnem Pacifiku, kjer vodi poveljstvo že od marca meseca 1942.

Odlikovanje je pripel MacArthurja gen. major Richard J. Marshall, član MacArthurjevega štaba, ki je tudi prečital predsednikovo citacijo, v kateri je bilo poudarjeno, da je vrhovni poveljnik MacArthur pod izredno težkimi okoliščinami pregnal sovražnika iz vzhodne Nove Gvineje in drugih strategičnih otočij in postojank.

General MacArthur ima že več kot 40 drugih odlikovanj.

Z DENARJEM, KI GA INVESTIRATE V VOJNE BONDE, SO LADJE ZGRAJENE

V pristanišču je zasidranih devet rušilcev, ki so bili zgrajeni v Kaliforniji za ameriško vojno brodogradnjo. — V kratkem bodo opremljeni in bodo poslani v službo.

HITLER PROTI ČETRTEMU TERMINU

Nemška propagandna radijska oddaja je te dni naslovila na ameriške ljudstvo Hitlerjev apel, naj vržejo pri prihodnjih volitvah predsednika Roosevelta iz Bele hiše in postavijo tja "poštenjaka". To važno Hitlerjevo priporočilo ameriškega narodu je zabeležilo CBS radijsko omrežje.

Naciji popolnoma uničili Puškin

Moskva, 25. jan. — Vesti iz fronte se glase, da so Nemci docela uničili bivše Carsko selo ali sedanji Puškin, kjer so bile krasne palače in dragoceni zgodovinski spomeniki. — Rdeča armada je kraj zavzela pred par dnevi in je našla same razvaline.

Nemci so požgali in porušili do tal znamenito palačo Katarine Velike, kakor tudi znano Aleksandrovsko palačo in kitajsko gledališče bivših ruskih carjev.

Glasilo rdeče armade, Rdeča zvezda, je priobčila slike ruševin Puškina in razvalin, ki so jih Nemci pustili za seboj v Peterhofu, kjer so tudi razdejali znamenito zgodovinsko palačo in reprodukcijo Versajskega vodometna in kanala.

Naciji ubili 419 Čehov

Nemška uradna Gazetta je objavila seznam imen 419 Čehov, kateri so bili usmrčeni na obtožbo sabotaže proti Tretjemu rajhu in skrivanja oseb obtoženih sabotažnih dejanj.

Lista imen, ki so jo to pot objavili Nemci je bila najdaljša in je izšla trikrat ter je vključevala vsega skupaj 854 oseb od katerih je bilo zgoraj omenjeno število že usmrčenih. Poročilo o tem je podal londonski radio in zabeleženo je bilo v Zdr. državah po CBS.

"GLAS NARODA"

(VOICE OF THE PEOPLE)

Owned and Published by Slavonic Publishing Company. (A Corporation)
Frank Baker, President; Ignac Hude, Treasurer; Joseph Lapina, Sec.
Place of business of the corporation and addresses of above officers:
214 WEST 18th STREET, NEW YORK 11, N. Y.

51st Year

"Glas Naroda" is issued every day except Saturdays, Sundays and Holidays.

Subscription Yearly \$7. Advertisement on Agreement.

ZA CELO LETO VELJA LIST ZA ZDRUŽENE DRŽAVE IN KANADO:
\$7.—; ZA POL LETA \$3.50; ZA ČETRT LETA \$2.—.

"Glas Naroda" lahja vsaki dan izveniš sobot, nedelj in praznikov.

"GLAS NARODA", 214 WEST 18th STREET, NEW YORK 11, N. Y.
Telephone: CLinton 2-1248

VPAD JE BIL DOLGO NAMERAVAN

Zavezniški napad z morja pri Nettuno, ki je prišel tako nepričakovano, je izpolnil želje takih zavezniških vojskovodij, kot so generali Eisenhower, Alexander in Clark. Pa tudi zavezniški upokojeni generali, ki so v gugalnih stolih zasledovali razvoj bojev na italijanski fronti, so se čudili, zakaj zavezniške armade ne vpadajo v Italijo nad sedanjo bojno črto in bližnjo Rima.

Pri tem zavlačevanju pa ne pade nobena krivda na zavezniške poveljnike, kajti za tako vojaško podjetje je treba na tisoče bojnih in prevoznih ladij vseh vrst in mnogo drugega, česar pa niso imeli na razpolago. Še celo v decembru zavezniški poveljniki niso dobili ladij, ki so bile potrebne za tako veliko podjetje. Poveljniki so samo upali, da bo kdaj dovolj ladij na razpolago in naerti so bili do najmanjše podrobnosti izdelane, tako da je bilo takoj mogoče pričeti z vpadom, kakorlito je dovolj ladij.

Po nekem poročilu je bilo pri sedanjem vpadu 2800 ladij.

V naerti zavezniških poveljnikov je že bil določen vpad na sicer znan napad iz mnogih letališč nedaleč od Rima v septembru in za tedaj je maršal Badoglio objavil vso italijansko pomoč in pomoč najmanj petih italijanskih divizij, veliko stotilo motoriziranih vozil in celo vstajo v Rimu.

Zadnji trenutek pa je Badoglio, ki je bil še vedno v Rimu, zavezniško poveljstvo obvestil, da mu ne more dati objavljenih pomoči in vpad je bil preklecan, ko so bili vojaki, ki bi se imeli voziti po zraku, že v aeroplanih in bili do zadnje popolnoma pripravljeni, da odlete.

Ali tedaj maršal Badoglio v resnici ni bil v stanni držati svoje objube ali pa je zaveznike vodil za nos, ni znano.

Italija se je sicer brezpogojno predala in slednjič je Badoglio Nemčiji celo na povdal vojno, toda kam se je razpršila italijanska armada, kje je v kakih večji množini, razun nekaj polkov ali batalionov na fronti v južni Italiji, ni znano.

Da bi Italijani kaj posebno pomagali zaveznikom, ni pričakovati. Ko se bodo zavezniške armade bližale Rimu, bo mogoče prišlo v glavnem mestu do kakih demonstracij v prilog zaveznikom, kakor se je zgodilo v Napolju, toda mnogo več ne bodo storili. Značaj italijanskega naroda je tak, da ga je mogoče spodbuditi in dvigniti v največje navdušenje, toda Italijani hitro pade srce v hlače.

Vsako je pričakoval, da se bodo v severni Italiji, kjer je bilo mnogo italijanskih vojakov, sestavili guerilski oddelki, ki bodo nadlegovali Nemce povsod in ob vsaki priliki, kadar bo mogoče. Pa vsega tega ni bilo. Junaštva Lah ne pozna niti sedaj, kadar gre za osvobodjenje njegove domovine.

Nemci so razorožili italijanske vojake, ker so se jim pustili, samo fašistom so pustili orožje.

Zaradi visokih in skoro nedostopnih gorskih vrhov so zavezniki v južni Italiji zelo počasi napredovali in vsled tako počasnega prodiranja ni bilo pričakovati, da bi bile zavezniške armade prišle v Rim do aprila. Sedaj, ko ima vpadna armada zelo močno mostišče blizu Rima, bo peta armada generala Clarka mogla uspešneje in hitreje prodirati in se bo mogoče že v kratkem združila z vpadno armado.

Zavezniki so tudi prišli v dolino reke Liri, ki je široka 7 do 11 milj in po tako široki dolini je bojevanje mnogo lažje kot po visokih gorah.

Nemci so že zapustili Cassino in cela armada se je pričela umikati proti severu. Peta armada bo sedaj zasledovala umikajočega se sovražnika, ki bo v skrajni stiski, ker se bo moral braniti proti peti armadi na jugu in proti vpadni armadi na severu.

Zavzetje Rima ne bo samo velike vojaške, temveč tudi politične važnosti, že zaradi Vatikana, ki je v mejah Rima. Mnogi poznaveci političnega položaja so mnenja, da se bodo zavezniki zadovoljili z zavzetjem Rima in nekaj pokrajine severno od njega, dalje proti severu pa ne bodo šli. Držali pa bodo fronto z manjšo armado, toda Nemci bodo tudi primorani njim nasproti imeti nekaj svojih divizij.

Če bodo hoteli zavezniki izrabiti položaj, bodo politično mnogo dosegli, toda ne smejo napraviti napake, ki so jo napravili, ko so dali maršalu Badogliu toliko časa za premišljevanje in odločitev.

V vojni je hitrost že pol znage.

OPITATELJEM je znano, kako se je vsa podražilo, in ravnotako tudi tiskovni papir in druge tiskarske potrebšline. Da si rojaki zagotovijo redno dopisovanje, lahko gredo upravnistvu na roke s tem, da imajo vedno, če le mogoče, vnaprej plačano naročnino. **ALI NE BI OBNOVILI SVOJO NAROČNINO ŠE DANES?**

PADEREWSKI — UMETNIK IN DOMOLJUB

Mlad gospod, oblečen v sivo zeleno uniformo poljske pehote, je edel z malega hotela Du Danube v ozki pariški ulici v latinski četrti; važno nalogo mora izvesti in odpotoval je v Svico, v Ženevo. V aktivki je imel posebno sporočilo za nekoga starega gospoda, ki je sedel v svoji vili v Morzeju ob Ženevskem jezeru, pri klavirju in je proučeval note. Mlad mož v sivozelni uniformi je bil poseben kurir poljske vlade, ki je s svojega začasnega sedeža v malem hotelu pošljala zahvalnice Ignaciju Paderewskemu, velikemu poborniku poljskega gibanja za svobodo.

76-letni Paderewski je sprejel sla v svoji glasbeni sobi, kjer so viseli na stenah starodavni spomini na glasbo in na poljske boje za svobodo. Se so ljudje ki se spominjajo, kako je nekoč neki 20 letni mladenič sedel pri klavirju v koncertnih dvoranih v Varšavi in Krakovu. Ljudje v dvorani, poljski izobraženci, podložniki carja ali cesarja Franca Jožefa, so iz dnu duše poslušali. Mladenec je igral Chopina. Poljska, ki tedaj ni imela nobene narodne sedanjosti, se je zatekla v preteklost in v svojo narodnostno kulturo. Kopernik, Chopin, Mickiewicz so ta podjarmljeni narod dvigali. In mladenec, ki je igral Chopina, se je zadel poslušalcem, kakor sel iz poljske zgodovine, klicar k boju, prerok poljske bodočnosti.

Čez nekaj časa nato je Paderewski zapustil svojo domovino in je odpotoval v zahodno Evropo. V Parizu in Londonu si je pridobil srea vseh ljudi. Ko je prišel prikrvat v Ameriko, so ga Američani pozdravili že kot velikega, edinstvenega, izrednega umetnika, pravega demona glasbe, nekakšnega svečenika lepih umetnosti in njegovi sorojaki, v Ameriki bivajoči poljski rudarji in mornarji, kot narodnega junaka in voditelja v bojih za svobodo.

Tako je šel Paderewski po svetu kot umetnik, ni spregovoril besedo ali le napravil krefnje za svoj poljski narod temveč je deloval zanj le s svojo osebnostjo in umetnostjo. Le malokdaj se je vrnil v domovino, kjer so ga pa zmeraj sprejeli kot narodnega junaka. Malokdaj in zmeraj prav nerad je igral tudi v Rusiji. Njegovi uspehi v Petrogradu in Moskvi ga niso zanimali in so se ga komaj dotaknili. Kolikokrat je bil v Rusiji, je zmeraj čutil, ko da bi bil v deželi sovražnikov.

Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, so menili poljski narodnjaki, da je zdaj odbila njihova ura. Dva moža sta predstavljala in posekljala svobodnostno hotenje svojega naroda: neznani častnik v Varšavi, kjer je bil znan v socialističnih krogih, Jožef Pilsudski, in svetoslavni umetnik Ignac Paderewski. Po mnogih zmedah in beganjih je leta 1917 začel Pilsudski organizirati poljsko legijo v Franciji. Paderewski je potoval po svetu, a zdaj ne zato, da bi igral klavir, marveč kot govornik in diplomat; treba je bilo pridobiti zaveznike za osvoboditev Poljske in pri vzeti poljsko svobodo v vojne cilje.

Paderewski je govoril in se pogajal. Vseeno je bilo, ali je govoril s človekom angleško, francosko ali poljsko, zmeraj je zvepela iz njegovega glasu strast, plamen, gorečnost navdušenega domoljuba. Predstavjen je bil Clemenceauju in Lloyd Georgeju. Prepeljal se je čez ocean in je predaval v največjih dvoranih v New Yorku in Chicagu navdušeni množici. Mrzli, trezni predsednik Wilson se ni mogel zoperstaviti temu gorečniku in njegovim iskrenim razlogom. Sprejel je obnovo poljske države k svojim štirinajstim točkam.

Ko je bilo v Versaillesu sklenjeno premirje in so se začela mirovna pogajanja, je bil Paderewski na čelu poljske delegacije. V Versaillesu mu ni bilo treba premostiti mnogo ovir. Clemenceaujevo prijateljstvo mu je olajšalo pogajanja.

V Varšavi se je ustanovljala mlada država. Ustava, poglavar države, parlament, vlada — Ignac Paderewski je postal ministrijski predsednik in hkrati tudi zunanji minister. Dve leti je vodil vso poljsko politiko, organiziral je novo stavbo države, določil je meje, branil je v najhujših urah novo državo zoper vzhodnega sosedo v gornji Šleziji. Potem je dokončal svojo dolžnost, njegova domovina ga ni več potrebovala. Leta 1921 je odstopil in se je posvetil le svoji umetnosti. Kakor v mladih letih, je tudi zdaj romal od države do države kot neumorni, navdušeni služabnik svoje ljubljene glasbe. Veliki umetnik je umrl leta 1941 v Kaliforniji.

SRCE ZUNAJ TELES

Pred časom se je v St. Louis, Mo rodil otrok, ki mu je sree zraslo zunaj prs. Ta otrok je živel samo tri dni a skoraj isto časno z njim se je rodil na Filipinih drug otrok z isto telesno abnormaliteto.

Za tega novorojenca so pozvali takoj sprejmalista za sree, ki je dva dni po porodu objavil, da je z operacijo nemogoče spraviti sree v prsa, ne da bi pri tem prerezali žilo in s tem povzročili smrt. Menil je pa, da bi otrok mogel nekaj časa žveti, če bi mu pustili sree tam, kamor mu ga je postavila narava. Doselej še ni nobene vesti o tem, ali se je njegova napoved izpolnila.

V zvezi s tema dvema primeroma, ki sta zavoljo svoje dvojnosti tem bolj nenavadna, je objavila ameriška zdravniška družba, da je od leta 1841 znanih 12 primerov iste abnormalnosti, ki jih je znanost raziskovala. Tisto leto se je rodil otrok z isto napako v Parizu. Doselej še ni uspelo v nobenem primeru, da bi sree, ki je ušlo iz prs, spravili spet na pravi kraj. Vsi otroci s to napako so v nekoliko dneh umrli. Izjema je bila mogoče samo v primeru nekega otroka, o katerem so v znani bolnišnici John Hopkins ugotovili, da mu je sree zunaj prs vedno delovalo še v starosti 15 mesecev. Bližji podatki o tem primeru pa manjkajo. V vseh znanih in natančneje opazovanih primerih so otroci umrli za infekcijo, ki so jo zdravniki smatrali za neizbežno.

NOVA FILMA

Ta teden sta bila zopet v posebni predstavi prikazana nova filma tukajšnjim zastopnikom tujezbičnih listov in sicer: "LIFEBOAT", v katerem v glavnih vlogah nastopata Tallulah Bankhead in William Bendix, ter

"LADY IN THE DARK" v katerem v glavnih vlogah nastopajo Miss Ginger Rogers, Ray Milland in John Hall in Warner Baxter.

Omenjena filma sta zelo zanimiva v vseh ozirih, ter bi bilo priporočljivo, da se jih po možnosti vsakdo ogleda. V katerih gledališčih in kdaj se bode ta dva filma prikazovala, bo pozneje v tem listu natančno poročano v obliki oglasov A. F. Svet.

SIMFONIJA

Pod pokroviteljstvom General Motors bo NBC simfonični orkester v nedeljo 30. januarja od 5 do 6. popoldne na WEAF radio postaji proizvajal skladbe ruskih skladateljev Sostakoviča in Čajkovskega pod vodstvom slovitega kapelnika Leopolda Stokowskega.

MOŽ Z DVEMA ŽENAMA

Svojetasno se je sodišče v Torgau v Nemčiji bavilo s primerom bigamije. Obtoženec 63 letni stasec je deloval po svojem poklicu skoraj stalno v inozemstvu. Leta 1927 se je odpeljal za svojo tverko v Južno Afriko, kjer je ostal vrsto let.

V Transvaalu je začel razmerje z neko Angležinjo in se je leta 1931 z njo poročil, čeprav je bil že v Nemčiji poročen in oče desetih otrok. Tri leta pozneje se je vrnil v Nemčijo in ker dolgo ni bilo o njem nobenega glasu je začela njegova žena za njim poizvedovati.

Po dolgem iskanju so ugotovili, kako je s to stvarjo in so ga južnoafriške oblasti vložile sodbo proti njemu pri nemških sodiščih. Ko je prišel stasec pred sodišče, se je izgovarjal, da je drugo poroko sklenil v stanju popolne pijanosti, kar pa po izjavi priče nemškega poslanstva v Južni Afriki ni res. Sodišče mu je vseeno priznalo očajševalne okoliščine in ga je na podlagi neke določbe sploh oprostilo. Opeharil je bil pač samo Angležinjo in s to deželo je danes Nemčija v vojni.

Podprite napad! — Kupujte bonde 4. Vojnega posojila.

ANEKDOTA

General Wrangel je poklical k sebi nekega oficirja v službeni zadevi. Stari lisjak je imel bistre oči in je najprej premeril došleca od temena do pete. Vse na njem je bilo v redu, samo na škornjih je imel oficir drugačne ostroge, kakor je bilo predpisano po vojaškem predpisu. Zato je general določil oficirju 24 ur domačega zapora.

Oficir, ne bodi len, pogleda kakšne ostroge nosi general Wrangel in ko vidi, da so njune ostroge popolnoma enake si druge opomni. General zaradi tega ni prišel niti najmanj v zadrego. Dejal je: "Lepo od tebe, moj sin, da dobro vidiš. Torej dodajam tvojemu zaporu še 24 ur, da boš sedel za oba dva 48 ur."

FILMSKA IGRA, tako vzvišena, tako mogočna, tako občinstva, da bo spomina na njo ostal tako dolgo, dokler bo imelo srce moč čutiti... ljubiti... trpeti... zmagati! Vznemirljiv in silen film... naslanjajoč se na ČUDEŽ V LURDU

FRANZA WERFEL-FA

The Song of Bernadette

Jennifer JONES • Wm. BYTHER Chas. BICFORD • Vincent PRICE Lee J. COPE • Gladys COOPER TO JE FILM, KI SE GA BOSTE DOLGO SPOMINJALI!

RIVOLI THEATRE

BROADWAY 19, ST., NEW YORK

JUGOSLOVANI občudujejo in poslušajo najmočnejšemu izmed vseh filmov — "SEVERNA ZVEZDA"

s 24 največjimi ameriškinimi igralci Slovanski narodni ples, praznovanje žetve, godbeniki, pesniki, pevec... Kraina povest in zelena volja vaščanov male ruske vasi, da iztrebijo nacije — vas bo tisočkrat razveselila.

Tri milijone je videlo ta film. SEDAJ KAZUJE V **NEW VICTORIA** BROADWAY in 46. CESTA New York City

Podprite napad! — Kupujte bonde 4. Vojnega posojila.

RAZGLEDNİK

Piše Anna P. Kraana

V PITTSBURGH IN NAZAJ

(Nadačjevanje)

Za vsako delovanje morajo biti na razpolago finance, denar, po domače rečeno. Tega Kongres dozdaj ni imel niti zdaleč dovolj na razpolago, da bi vodil aktivnosti kakor treba. Če sem kaj preroka v takih stvareh, pa lahko smelo rečem, da bo po tej konferenci drugače, to se pravi, ako bo Kongres stopal naprej v duhu, ki je prevladal pretežno večino zborovalcev v Pittsburghu.

Na konferenci je bilo rečeno, da smo dobili priznanje od Vse-slovanskega odbora v Moskvi, ki je menda dobil idejo organiziranja vse-slovanskega gibanja od nas tukaj.

Govorniki in drugi so tekom razprav poudarjali, da naše vse-slovansko gibanje ni to, za kar bi ga hoteli nekateri naši nasprotniki prikazati, mi le stremimo za tem, da združimo številne slovanske skupine v tej deželi v eno mogočno in zavestno silo, ki bo pomagala pri gradnji novega sveta in predvsem pri izvojevanju zmage nad fašizmom. Potrebno je, da se slovanske skupine spoznajo med seboj z ozirom na zgodovino posameznih slovanskih narodnosti in v drugih ozirih. Problemi enega slovanskega naroda ali dežele morajo biti znani vsem Slovanom, ker le tako to mogoče pravilno rešiti težka vprašanja, ki so nas do sedaj razdvajala, a pred ostalim svetom pa so nas postavljala v slabo in nejasno luč.

Zlatko Baloković, predsednik newyorškega Kongresa, je predložil zborovalcem program za bodoče delo. Odbor za smernice je pozneje na podlagi njegovih priporočil določil točke za bodoče delo Kongresa. In ker bodo vse te reči objavljene uradno po naših listih, se želim jaz spustiti v prihodnji koloni v bolj neuradno stran cele zadeve in mimogrede se bočem seveda pomuditi tudi pri naših rojakih, med katere sem se podala po zaključeni konferenci Vse-slovanskega kongresa.

Kot predstavnik SANSA je bil na konferenci Etbin Kristan, drugih znanih mi Slovencev nisem opazila, a srečala sem par rojakov, ki so prišli na zborovanje kot zainteresirani poslušalci. Vkljub temu, da ni bilo slovanske družbe sem se počutila med zbranimi delegati kar domača. Marsikoga, ki je bil navzoč ali navzoča sem poznala že od prej, ker se srečamo pogosto na raznih konferencah in sestankih v New Yorku. Tekom konference pa sem imela priliko osebno spoznati razne osebnosti, o katerih često sliši in čita bodisi v našem tisku ali pa drugod. Pa tudi mnogo marljivih de-

lavcev za našo skupno stvar sem spoznala in uvidela, da imamo po raznih naseblinah in mestih Slovani precej inteligentnih ljudi, ki so ne samo sposobni voditelji, ampak tudi dobri predstavniki slovanskega ljudstva v tej deželi. Te vrste spoznanje vpliva na vsakogar, ki se zanima za pospeševanje slovanske sloge, zelo spodbudno. Jaz vsaj, sem bila na našo pittsbursko zbornico Vse-slovanskega kongresa kar ponosna.

Seveda mi ta ponos ni zabranil, da se ne bi oglašala s kritičnim mnenjem, ko se mi je zdelo, da se hoče od gotove strani zavlačevati delo zborovanja z nespametno zahtevo, da prepuščimo evropske zadeve Evropi in zgodovini, mi tu pa se brigajmo predvsem za našo Ameriko, vojni napor, itd., kajti mi danes pač še ne moremo soditi, če je n. pr. v pravih Mihajlovič ali Tito v Jugoslaviji in če so upravičene ruske ali poljske zahteve glede mej na rusko-poljski zemlji. Te stvari bo prav odločil potek vojne in zgodovina nam bo pokazala kako je pravzaprav bilo!

Aha! sem si mislila, ko sem poslušala to modrovanje in odgovarjanje na isto, torej naš slovanski Kongres naj bi ne mara služil le gotovim političnim ambicijam bistrih posameznikov. Pa sem vprašala za besedo in povedala svoje. Tako so storili potem še drugi in smo srečno potegnili naš čez preko te strmine.

Pri tem sem bolj kot kdaj prej mislila na to, kako važno je, da pošljemo organizacije in taka zborovanja in sestanke delegate, ki se ne boje odprosti, kadar je treba braniti in zagovarjati koristno stvar ali točko.

So pa seveda tudi delegacije, ki so kakor nra bledilka, kadar je navita. Ko pride njih čas, da spregovore, se ne ustavijo tako dolgo, da jim zmanjka besed in bogme, to se vsilili ne zgodi tako zlepa. Torej bi bilo priporočljivo, da se pri izbiri delegatov malo pretehta tudi tostranska sposobnost ali sposobnost delegatskega kandidata. (Dalje prihodnjik.)

Popravek k "Razgledniku"

V zadnji dve koloni, v ponedeljek in torek, mi je skrat vrnil več neljubnih pomot, a obenem tudi spustil del stavka, ki bi se moral v celoti glasiti takole: "In kaj naj rečemo šele o hladnih in cinčnih vojaških falotih, ki so odvajali svet žensstva zasedenih dežel v prisilno prostitucijo, da so tako zabavali nemškega jokelna, ki so ga potrebovali za izvedbo načrta novega reda."

JOIN THE MARCH OF DIMES

FIGHT

Infantile Paralysis

Celebrate the President's Birthday

Send your contribution with this coupon

The National Foundation for Infantile Paralysis, Inc. 120 Broadway, New York 5, N. Y.

Here is my contribution to the fight against Infantile Paralysis.

NAME _____

ADDRESS _____

CITY _____ STATE _____

Amount of my contribution: \$ _____

Kratka Dnevna Zgodba

NAC KOPRIVEC:

KIH GORICAH

CIGANI V SLOVENSKIH GORICAH

Ko se pokažejo v vasi cigani, gospodarji skrbneje pogledajo ključavnice. In če se le, ne odidejo od hrana, prene ne izvejo, da se je cigani družba odpeljala dalje. Najprej bi vrata hrana zakleli, pred njimi in jim na ta način onemogočili vstop v svoje domove, ali gospodinjje neaste. Te se rade pogovore s gankami o svojih težavah, jih poprosijo za nasvete in pomoč. Branijo jim pa zaklepati vrata tudi stara izročila, ki vedo povedati, kaj vse so opravile ciganke kmetu, ki jih ni sprejel lepo in jih ni oboroval.

Ponekod so pogorele hiše, je opekala živina, obol je otrok, li pa so začopale gospodinjje, a je hiral in hiral, dokler i v mukah umrla. Gospodinjje se jih kljub zaupanju, ki im ga ukazujejo, boje. Dado im, kar od njih zahtevajo, in orje kmeti, ki jo ciganke do- rijo samo doma, če je vaze- rna. Najprej jo preizkusi- o, ali veruje v coper in ko- gotovijo, da se ga verno okle- pa, izvečejo iz nje podrobnosti o njenem gospodinjstvu, ne- da bi se ona tega zavedala. Če- zvede, da je pri hramu bol- na svinja, nagovarjajo gospo- dlinjo, naj si da vreči karte, ki- ji bodo povedale, kako je za- stran vračtilve, in kdo je tisti, ki je napravil svinji bolezen.

Ciganke govorijo, hvalijo svoje zmoglosti in gospodinja- rjevoli. Karte navadno pove- do, da je nestrčna pri svinjari- zato, ker ima hudobno sosedo, ti ji je nevoščljiva sroče, kate- ro bi sicer imela. Potem se ji- ponudljivo, da ji bodo poma- gale ozdraviti svinjo ali kravo- na da bodo napravile "nekaj" tudi sosedu, samo, če izpolni- stavljene pogoje ter plača za- lelo toliko in toliko.

Gospodinja zapade popolno- ma vplivu cigank. Ne zaveda- se, da jim izdaja svoje misli in skrivnosti, katere potem upo- rabljajo, da se čudi njihovi vse- znanosti in jasnovidnosti. Da- zdravljenje drži in ima coper- boč tudi zoper hudobno soso- do, mora gospodinja povedati- toliko denarja ima pri hiši, kje ga navadno hrani, in ali je- v posesti kakšnih dragocenosti. Vse to je navadno treba- znanosti na kraj, ki ga določijo- ciganke, zakaj med zdravlje- njem ne sme biti blizu žensk, ki se udeležujejo copra, nič- takšnega, kar lahko služi člo- veku kot plačilno sredstvo.

Zdravljenje se vrši navadno- z zagovoritvami, in gospodinja, ki ima bolno živino, mora- se dolgo po odhodu cigank po- navljati za mizo, na katero mo- ra naslanjati glavo in drema- ti, čarodejne besede in molitvi- šnodolne molitve. Ko vstane- seveda denarja in dragocenosti- ni več na mestu, kamor jih

moralo neprestano ponavljati: "Rasti mleko, ki te delam, — rasti mleko, ki te delam!" Po opravljenem delu je ci- ganka odšla. Dejala je, da si- bo prišla po plačilo prihodnji- dan, ko bodo krave postale- že bolj dojne, in gospodinja jo- je zagotovila, da ji bo plačala- koliko ji bo le mogoče.

Poldruzo uro potem, ko je- ciganka odšla, je prišel k hra- nu gospodar. Našel je odprte- vse sohe. Vezna vrata so od- prta zijala na stečaj, omare so- bile razmetane, vsi predali pre- luskani, preiskani in deloma- prazni. Pred hramom je sta- la prazna tinja, žene pa ni na- šel nikjer, dasi jo je klical in- iskal. Ker je govedo v hlevu- umakalo nekam nenavadno, je- stopil pogledat, kaj bi utegnili- biti, in tam je našel svojo ze- no, privezano na kravo. Pre- strašil se je in začel jo je spra- ševati, kaj se je zgodilo, ona- pa je molčala, se pogledati ga- ni hotela, temveč je nepresta- no izgovarjala nerazumljiva be- sede, pa je mislil, da je zblaz- nela, ali da jo je obšel hud- dič. Šel je po žegnano vodo- s katero jo je poskropil, in ker- tudi to ni zaleglo, jo je hotel- odvezati. Toda ko ji je odve- zal roke, je jela tolči z njimi- krog sebe po njem, in če ga je- dosegla, ga je praskala z noliti- ter ga svačala odse, ne da bi- orehala izgovarjati zmešane- besede. Bil jevztrajen in se- ni dal oplakiti, dasi je nekaj- krat je mislil stopiti k fari po- duhovnega gospoda; odvezal- jo je s silo. Strgal jo je kra- vi s hrbita, jo vzel v stelo in- ker se tudi takrat ni kazala- volja po pametnem razgovoru- jo je pretepel. To je pomaga- lo. Spregovorila je:

"Jezus, zakaj me ne puš- tiš, prekleto! Delala sem kravi- mleko!" Pograbil jo je za vrat in jo- vlekel v hišo. Ko je odkrila- prevaro, ji je bilo seveda ne- koliko težko, vendar pa je ver- jela, da bi se krave pri dojenju- popravile, ko bi je ne bil zno- til moč.

Potegniti se dalo od cigank- seveda tudi trdni gospodarji- ki niso ravno brez uma. Tako- se je zgodilo Šolkovemu Tone- tu iz Nadbiševca kmetu, ki ga- je zaradi ostrega razuma cenil- vsa fara, nekaj tako nerod- neba, kar ga je osmešilo pred- farani kakor malokoga.

V soboto zjutraj je odšla Šol- kova gospodinja z doma, da bi- v mestu prodala nekaj povrt- nine, maslo in jajca, in da bi- nakupila, česar pri trgovcu- v vasi ni mogla dobiti. Dekla je- odšla z delavej na polje in go- spodar je ostal pri hramu sam- Ko pa je šel v klet, ne da bi- bil zaklenil vezna vrata, se je- vrnila v hišo ciganka. V kuh- inji je staknila vinskih pleče- ki ga je Šolk nameraval po- poldne poslati domačemu žup-niku kot svoj prispevek za- vzdrževanje očetov misijonar-jev, ki so nameravali priti za- par dni v faro, da bi preizku- šali farane zastran pobožnosti- Pristihnila je na vse strani- pogledala po vseh kotih, ko pa- ni bilo nikogar, si ga je stis- nila pod janko. Hotela se je iz- pizniti iz hiše, toda na pragu- jo je srečal gospodar, ki se je- vračal iz kleti. Brž je počeni- la, skrenčila obraz ter začela- vzdihovati, se zvijati in pre- obračati oči. Odkrila mu je, da- jo lomijo porodni krči. Za- božjo voljo je prosila, naj sto- pi po vaško babico, zakaj sila- ji je, kakor se nikoli.

Odložil je putrih vina, ki ga- je hotel dodati gnjati, in jo- uvelj proti vasi, kolikor so ga- nesle noge.

Ko se je vrnil z babico, ci- ganka ni bilo nikjer, prav ta- ko pa je izginilo z njo tudi vi- no in gosak, ki so ga redili za- prodajo.

To je bilo v fari smeha! Od- tega je zdaj že pet let, ali ob- sleherni priliki se še farani do- ljudje veselijo. Cigani pa hodi-

FOND RDEČEGA KRIŽA ZA LETO 1944

Ko že padajo bombe, ni več- časa pošiljati pomoč okrog po- svetu. Ko je na težko ranje- nem vojaku treba napraviti- transfuzijo, takrat je že dosti- prekasno začeti iskati okrog- človeka ki bo daroval svojo- kri, ali pa strežalec, ki ga bo- stregla. Ko vojak sliši o teža- vah doma — takrat mu je tre- ka hitro pomagati.

Ameriški Rdeči križ doba- vlja pomoč kadar in kjerkoli- jo je treba. Naprej in naprej je- treba sprejemati kri od daro- valcev; treba je rekrutirati- bolničarke za vojsko in mor- narice; treba je pošiljati izuče- ne delavce Rdečega križa in- tudi drugačne pomoči v loge- re; treba je vzdrževati bolnice- na vseh bojnih poljih po celem- svetu.

Ko vlaki trejijo, ali ko popia- va pokrije mesta, ko divjao epi- demije in za sabo zapustijo- število ranjenih in poškodova- nih, tedaj vsakdo odlaganje po- moči stane življenja. Toda po- treblščine za take slučaje Rdeči- križ neprestano drži v pripravo- nosti. Izučeni delavci rešuje- jo in pomagajo žrtvam v nji- hovih nesrečah, ter takoj na- redijo vse kar je treba in kar- je mogoče tako, da je izguba- življenj minimalna.

Da bi Rdeči križ izpolnil svo- jo dolžnost nasproti naši voj- ski in našemu narodu, on rabi- vašo podporo. V teku leta 1944- je treba zbrati 5 milijonov daro- rov krvi. Vsakega meseca se- mora izbrati 2,500 bolničark za- vojsko in mornarico. Treba je- poslati okrajne direktorje Rde- čega križa in drugo izučeno- meštvo v vojne in pomorske- postojanke ter postaviti bol- ničnice, da pomagajo našim bo- jevinam se vojakom in njihovim- družinam, ako se doma poja- vijo nadloge. Tudi v tem Rde- či križ vestno vrši svoje delo.

Doma Rdeči križ mora biti- vedno v pripravnosti. Pomaga- ti je treba v nesrečah ko se pri- netijo. Izučevati je treba po- možne bolničarke in nadaljeva- ti z drugimi že začeti pod- čevalnimi kurzi. Treba je- ddati pakete za vojne ujetni- ke, pripravljati zavoje, ter se- baviti z mnogimi malenkostni- administracije te velike orga- nizacije.

Vse delovanje Rdečega kri- ža se vzdržuje iz fonda dobro- voljnih darov in prilog. V te- ku meseca marca, katerega je- predsednik Roosevelt nazna- čil kot mesec Rdečega križa, Rdeči križ mora nabrati v svoj-

godka spomnijo, zlasti če se- jo mirno skozi vasi. Če jih- kdo prime zastran tatvin in- golufij, se izgovarjajo, da so- to morali biti pač drugi. In če- tudi tu pa tam kakšna gospo- dina ciganko, ki jo je ogolju- fala, spozna, jo vendar zmerom- prepriča, da je v zmoti, in če- se le da, jo potegne iznova. Ve- ra v čarovniško moč cigank je- v Slovenski gorah tako moč- na, da bi jo bilo težko izriniti- iz sre gospodarjev in gospo- dinj.

ZNIŽANA CENA

za koračnico

SOLDIERS ON PARADE

Kier želi, da se tim bolj razširi za- PIANO HARMONIKO prirejena koračnica

"MLADI VOJAKI"

Je Mr. Jerry W. Koprivšek urodil z založnikom, da rajši lahko dobe skladbo po znižani ceni, to je

Sedaj 35c

Dva kamada za 70 centov. Naročite lahko tudi pri: Slovenic Publishing Co. 216 West 18th Street New York 11, N. Y.

MUZEJ USPEŠNIH MOŽ

V New Yorku so svoječasno- otvorili muzej, ki je posvečen- življenju, izvoru in karijeri imo- gih milijonarjev. Gre za može- ki so imeli s svojo sposobnost- jo in pridnostjo velike uspehe- Angleži imajo za takšne može- poseben izraz self-made man- mož, ki je samega sebe napra- vil, ki se mora za svoje uspehe- zahvaliti edino sebi.

O prejšnjih življenjskih po- gojih poznejših milijonarjev- pripoveduje muzej zanimive- podrobnosti. Tako zveš na pri- mer, da je bil oče Carnegie-a- ubog tkalec, ki je komaj preživ- ljal svojo družino. Tudi Rockefellerjevi starši so bili kmetje, ki se morali svojega sina po- slati k drugemu kmetu na delo.

Sloviti Vanderbilt, ki si je- napravil neverjetno imetje, je- bil do svojega 15. leta prodaj- alec časnikov. James Baird- eden najbogatejših lastnikov- rudnikov na Škotskem, je za- čel kot majhen kmetič, ki je- svoje pridelke vozil na trg. Ko- je nekoč oral na svoji zemlji, je- po naključju odkril črni pre- mog in s tem je prišel do veli- kega imetja. Slavni izumitelj- Edison je začel svoje življenje- kot reven dečavec na neki že- lezniški progi.

Pri ocenjevanju življenja bo- gatih in sploh uspešnih ljudi- moramo seveda pogostoma u-

gotoviti, da nista pomagali sa- mo pridnost in sposobnost, temveč v mnogih primerih tu- li nenavadna sreča.

so vključene sledeče

SLOVENSKA LIRA "AMERISKA"

V PESMARICI

1. Podoben — moški zbor z bariton samospevom
2. Poudar — moški zbor
3. Lažljivi noč — moški zbor
4. Čudaki svon — moški zbor
5. Pomladinska — moški zbor, z bariton samospevom
6. Lira I — za solo speve, moški in mešani zbor
7. Lira II — za mešani zbor
8. Atlantski odmevi — za moški in ženski zbor, z bariton samospevom
9. Kantata iz psalma 124 — moški zbor
10. Soli — za samospeve, mešani zbor in spremljevanjem glasovira
11. Psalm 22 — za samospeve, mešani zbor in spremljevanje glasovira ali orgel

CENA SAMO

50 centov

KOMAD

To so koncertne pesmi za moške in mešane zore, katere je usla- bil in v samozaložbi izdal MA- TEJ I. HOLMAR, organist in pevovodja pri sv. Vidu, Cleve- land, Ohio, 1923.

Naročite to zbirko pri: KNJIGARNA SLOVENIC PUBL. COMPANY 216 West 18th Street New York 11, N. Y.

ODLIČEN KUPOVALNI KRIŽ

"Kupovanje Vojnih Bondov Četrtega Vojnega Posojila čez in nad klic k dolžnosti."

KNJIGARNA Slovenic Publishing Company

216 West 18th Street New York City

Andrej Ternovec

Spisal Ivan Albrecht

Cena 50 centov

Balade in romance

3. izdaja — A. Askerc

Cena 50 centov

Ko smo šli v morje bridkosti

Spisal Rev. K. Zakrajšek

Knjiga pripoveduje, kako je Hitler nastavljal Hmanice in ranke in pripravil "strup" za Jugoslavo in njihovo dr- žavo že dolgo prej kot jo je napadel.

Knjiga je v platno vezana in ima 207 strani.

Cena \$2.—

Bodeti državljani naj naredijo

"HOW TO BECOME A CITIZEN OF THE UNITED STATES" V tej knjigi se vsa pojasnila in zakoni za naseljece.

Cena 25 centov

Bolgarski biser

Pevest — Spisal Vito Jelenc

50 centov

Slutnje

Spisal Ivan Albrecht

Cena 50c

Živi izviri

Spisal Ivan Matičič

Knjiga je svojevrsten pojav v slovenski književnosti, kajti v nji je v trinajstih dolgih poglavjih opisanih trinajst rodov slovenskega naroda od davnih početkov v starem slovanstvu do današnjega dne.

13 poglavij — 413 strani

V platno vezano

Cena \$2.—

Državlanski priročnik

(V slovensčini) Knjižica daje poljudna navodila, kako postati ameriški državljan.

Cena 50 centov

POUČNI SPISI

Pohorske poti

Spisal Janko Glaser

Cena 50c

Angleško Slovensko Berilo

(F. J. Kern) — Vezana knjiga

Cena \$2.—

Knjiga o dostojnem vedenju

111 strani.

Cena 50 centov

Mlekarstvo

Spisal Anton Pevc. 8 slikam.

168 strani. — Knjiga za mlekar- je in farmerje v aplozem.

Cena 50 centov

Obrotno knjigovodstvo

258 strani. ezana. — Knjiga je namenjena v prvi vrsti na stav- bno, umetno in strojno ključav- ničarstvo ter železnicarstvo.

Cena \$1.—

Ako naročite knjigo, priložite k naro- čilu U. S. oziroma Canadian Money Order za omenjeno svoto. Manjše svote, lahko pošljete v U. S. znakah po 2. oziroma 3. cente.

PRIPOROČLJIVO BOŽIČNO DARILO

The New Modern Encyclopedia

V ANGLEŠČINI

22,000 Razlag . . . 1,100 Slik

Najnovejša svetovna Encyklopedia, v kateri more vsakdo kakoršnegakoli poklica najti razlage vsake besede spadajoče v njegovo stroko.

Cena sedaj \$4.—

(Poština in zavarovalnina plačana.)

Knjiga vsebuje 1176 strani in je okusna v platno vezana. — Skoro neverjetno je, da je mogoče tako najpopolnejšo knjigo dobiti za tako zmerno ceno.

Knjigarna Slovenic Publishing Company

216 West 18th Street, New York 11, N. Y.

TO KNJIGO BI MORAL IMETI TUDI VSAK DIJAK NA RAZPOLAGO

POD SVOBODNIM SONCEM

ROMAN — Spisal: F. S. FINŽGAR.

108

V duhu te gledam, ko bereš te vrste, kako ti drhti nežno telo v trepetu in grozi. Ne boj se! Krog mene ni izdajalec. Glasno čahko preklinjajo v Atenah moji prijatelji Bizane — naše kletve ne segajo preko morja do Propontide. Tudi pričujoče pismo izročim v varstvo zvestega Nunide, ki si da prej iztrgati živo srce iz prsi, kakor bi dovolil nepoklicanemu pogled v pismo. Jutri odpotuje na kupčijski ladjem mojega prijatelja v Solun. Tam biva Spiridion, evnuh, trgovec. Ti se čudiš! Čudi se, pa ne plaši se! Tudi njemu lahko brezpogojno zaupaš. Kupi si je z mojim denarjem hišo in začel s trgovino. Izdajstva se ni bati. Strah pred muckami in smrtjo mu veže grlo. Zakaj brez njegove pomoči bi bil težko otel Iztoke in to na dvoru vedo, ker je tisto noč izginil. Njegovo slo po denarju pa s pridom tešijo moje polne skrinje zlatih bizantinov. Večel sem mu iti zato v Solun, da je blizu tebe. Ko bi slutila najmanjšo nevarnost, boži iz Topera in se skrij pri Spiridionu. Sicer upam na strica, ki te gotovo ljubi. Kdo bi te ne ljubil, angel? Kljub temu pa nisem brez strahu. Trgovci trčijo, da je stric strog in okrutn prefekt, da gori za despotom, da je slavoohlepen in to je nevarno zate. Bodi previdna!

Jaz bivam sedaj blizu akropole. Na areopagu žalujejo modrijani, ker je Justinijan zaprl vse stare modroslovne šole in zapretil ostro kazni vsem, ki prekršajo ta zakon. Plato in Aristotel se dolgočasita, ker ni uencev, da bi se zbirali krog učiteljev. Vse čuti, kmet in učenjak, težko roko despotovo. Nebo že mora plesti bič za takega vladarja. In glej, hčerka moja, neke slutnje so se vgnezdile v mojo dušo! Noč in dan mi govori čudovit orakelj v prsih, da je Kirist pozval barbari Iztoke, ki naj udari na one, kateri skrunijo blagovest z dejanjem in življenjem.

Junak, kakršen je on, dvigne narode onstran Donave in približi nad mesto, da se maščuje za krivice. Veruj, da se bližajo dnevi, ko boš trpela in trepetala zanj. Toda zapaj! Epafroditi ne leže v grob, dokler ne vidi združenih onih dveh, katera mu je izročila usoda v varstvo.

Da izvršim to nalogo, se napotim čimprej v Solun. Moje staro srce se je ogrelo ob vajini ljubezni. Brezmejno hrepenim po tebi. Bodi srečna, bodi zdrava! Upaj nanj, ki je vreden tvoje ljubezni. Izток te ne pozabi nikdar! Da bi le stnil, kje si, prišel bi bil te pote. Toda v noči, ko sem ga izrgal iz zob leopardinje, sem mu prisegel, da te čuvam jaz in da te jaz izročim njemu.

Ali je že prišel čez Donavo? Nisi čula ničesar o tem? Nadejam se, da ti že veš. Do mene se mi dospeloročilo. Toda prepričan sem, da se je otel. Zakaj konji so bili nedosegljivi.

Končavam. Odtod ne dobiš več pisma. Vidiva se v Toperu ali Solunu. In tedaj bo najino veselje veliko. Pozdravlja te — tvoj oče — Epafroditi.

Ko prečitaš to pismo, sežgi ga nemudoma. Niti trenotek ne sme biti shranjeno pri tebi.

Ko je Irena prebrala list, so postale njene globoke oči vlažne. Vse lice ji je bilo razpaljeno, prsi so se dvigale v veselem razburjenju, prišla je čirilo za glavo, jo dvignila k sebi in jo strastno objela. Sužnja se ji je iztrgala, se razplakala od veselja, pokleknila pred podobo Bogorodice in obljubila pet strogih postov v zahvalo, ker se je razvedrila njena gospodarica.

Irena pa je takoj v sveti pokorščini prižgala ob svetilki lehtečo plamenico in uničila pismo. Pepel je skrbno zbrala in ga spravila v zlat amulet, ki si ga je obesila na zlati verižici krog vratu in ga čuvala kakor svetinjo.

Tri dni nista govorili Irena in Cirila drugega kakor o Epafroditi in Iztoke. Sepetaje sta izgovarjali imeni pod terebinto na vrtu, zvečer poklekali pred ikono Bogorodice in prebiral psalter. Le včasih se je dvignil strah pred prihodom Rustikovim. Ali to je bilo samo meglica, ki je hipoma preminila pod žarki sreče.

Na večer tretjega dne so naznanili signali povratak prefektov. Irena je hitela stricu naproti v atrij in velela prižgati luči.

Rustikovo lice je bilo mračno in utrujeno. V Bizancu je ponočeval, iztrošil s prijatelji mnogo denarja in pot ga je tudi izmučala. Irena se je preplakala mračnega pogleda. Rustik je ni sprejel prijazno, ni segel po njeni roki, da bi jo potegnil k sebi in poljubil na čelo, kakor po navadi.

"Za menoj!" je velel osorno.

Kakor plašen golobček je šla neslišno za trdimi strčevimi koraki. Ko sta bila v stanu, se je obrnil prefekt proti Ireni:

"Hinaška!"

Irena je vztrepetala.

"Stric, zakaj si tako krut?"

"Hinaška!" je ponovil še ostreje. "Doma klečeplaziš, bogomolka, v Bizancu si se vlačila z barbari, s pogani! Sramota!"

V Ireni se prebudi ponos, ki ima korenine v neoskrunjeni poštenosti. Zravnila se je, uprla oči v strica in izpregovorila ponosno:

"Kdor je govoril to, je nesramen lažnivec! Moja vest je čista!"

"Ne govori, da ne izoveš moje jeze! Skrunila si čast dvora, zavrgla ljubezen konjeniškega poveljnika Azbada in lazila za poganom!"

"Azbada ne bom ljubila nikdar, ker se mi stidi!"

"In vendar boš njegova žena! To je volja svete despotne, to je želja Azbadova, to je moj ukaz!"

"Nikdar, rajši umrem!"

"V jutro se takej vrneš na sveti dvor, odkoder si utekla. Hinaška! Sedaj ne utečeš več, ker te bo čuval prefekt Rustik!"

Irena je spreletela zona; kolena so se ji počubila in zgrudila se je pred stricem.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

RADIO V SVETOVNI VOJNI IN DANES

(Ljudje radi pozabljajo, da je bilo zadnje desetletje preteklega stoletja, ko se je porajala brezžična telefonija. Imena, kakor: Tesla, Hertz, Marconi, Branly, Lodge, Braun so tako tesno zvezana s temi izumi, da o enem samem iznajditelju sploh ne moremo govoriti.)

Okrog leta 1912 so dognali, da se dajo neke priprave za to izredno zanimivo tehniko izdelati z najpreprostejšimi pripomočki. S tem je nastalo radijsko amaterstvo, ki je bilo sprva samo sport. V Švici so bili radijski amaterji ki so imeli oblastno dovoljenje leta 1911. Na primer trije, leta 1912 jih je bilo že dvajset, a ob začetku svetovne vojne že 128.

Ti pionirji modernega radia so se mučili še z velikimi valjati stimi tujičavi s kristalnimi detektorji in slušalkami, primitivnimi pripomočki, ki so zahtevali zelo obsežne antenske naprave, če naj bi sprejemale znake z Eiffelovega stolpa.

Mežje so bili veseli in ponosni, če so mogli poslušati in razumeti znake tega slovitega oddajnika. Še marsikateremu izmed teh mož v kolikor živijo, bodo v spominu vznemirjača sporočila francoske vlade ki so ob koncu julija leta 1914 govorila o nemških vojnih pripravah in o francoskih naspornih ukrepih. Ob splošni mobilizaciji leta 1914 pa so morali vsi amaterski sprejemniki s svojimi antenami vred v naprotju z današnjo prakso iziniti. Zanimivo je v ostalem primerjati tedanjo stopnjo radijske tehnike z današnjo.

Pod "radiom" razumemo danes radiotelefonijo, to je prenos govora in glasbe s pomočjo elektromagnetnih valov, nekaj, resar si iz današnjega življenja ne moremo več od misliti. Če si pa imel leta 1914 nezalasično srečo, da si ujel zoprno nosiljoče glas ali gramofonsko glasbo, ki je zvenela kakor pločevina, je bil to prav poseben dogodek. Postaja na Eiffelovem stolpu je imela poleg oddajnika na pokajoče iskro obločni generator, ki so z njim delali prve poskuse z radiotelefonijo. To seveda ni bil radio v današnjem smislu besede. Vojaske pionirji te postaje so si sicer včasih dovolili šalo, da so oznamili svetu: "Človek izvira od opice," ali "Če hočete imeti krepke in zdrave otroke, jih hranite s kakom Bensdorp." a to je bilo malone vse.

Valovne dolžine so merili tedaj še na kilometre. Čim dalje pa je trajala svetovna vojna, tem več je bilo slišati oddajnih postaj. Še dobro se marsikdo spominja Morseovih znakov, ki so jih oddajali prvi letalski oddajniki in enakomer njih znakov velikih vojaških postaj vojujočih se držav. Ko je Amerika stopila v vojno, se je število postaj še povečalo in bila je prava senzacija ko so tedaj v Evropi ujeli prve znake iz Annapolisa, Md. in iz drugih velikih ameriških postaj. O kratkih, ali celo ultrakratkih valovih ni govoril še nihče. Marconi jih je v popolni tišini proti koncu vojne uvedel v radijsko tehniko.

Ob začetku svetovne vojne so bili na delu samo oddajniki na iskro (pokajoče in zveneče iskro) razen tega še oddajniki na oblok. Od prvih izvira zastarela označba "telegrafija na iskro" ki se je Nemci vedno ne morejo iznebiti. Med vojno so prešli na elektronske cevi pri sprejemnikih in pozneje pri oddajnikih. S tem se je ustvarila tudi radiotelefonija, ki obvlada danes ves svet.

Svetovna vojna je bila še vsa v znamenju radiotelegrafije danes ima telefonija besedo. Poleg oddajnikov na cevi se je razvil sokofrekvenčni stroj, ki je primeren za velike oddajne postaje in zelo dolge valove. Nemčija in Amerika sta v tem

področju naravnost tekmovali. V Navenu pri Berlinu stoji še danes visokofrekvenčni stroji velike zmogljivosti. V svetovni vojni je postaja Nauen delovala med drugim na valovni dolžini 12,500 m in z angleškimi toki do 450 amperov. Tako velike valovne dolžine imajo pri premostitvi zelo velikih razdalj to prednost, da so le malo odvisne od električnega stanja v zemeljskem ozračju. Te valovne dolžine nikakor še niso izumrle. Če namreč oddajniki na kratke valove zavoljo zabrtih lastnosti Heavisičevih in Apoletonovih plasti v ozračju ne prodrejo več, tedaj posegajo po starih oddajnikih na dolge valove in s tem lahko pošljejo svoje znake kamorkoli. Neketo oddajnikov bi lahko slišali na valovnih dolžinah 10,500, 11,000, 13,000 in celo 24,500 m.

Radiotelefonijo so ustvarili prav za prav Amerika in Anglija ob koncu svetovne vojne. Okrog leta 1919 je nastal veliki halo v Ameriki in leto ali dve pozneje je preskočil preko Anglije na evropsko celino. Teh prvih let radiotelefonije in njenega nadaljnjega razvoja smo bili deležni vsi.

STOLETNIKA MODERNEGA PISEMSKEGA PROMETA

(Sto let je že prešlo, odkar so izumili pismenski ovitek in pismensko znamko. Danes si modernega življenja brez teh dveh njegovih rekvizitov ne moremo več misliti. Neki francoski poštini uradnik ki se je igral s kosom zganjenega papirja, je imel domisljico, da bi se dali zganjeni papirji uporabljati za pošiljanjem pism. Po zakonu serije je angleška pošta uprva malo pozneje spoznala, da spada k pismenskemu ovitku tudi pismenska znamka. Moč ki je leta 1839 osrečil človeštvo z znamko, se je imenoval Chalmers. Niso pa njeni postavitelj spomenika, temveč tedanjemu angleškemu poštensmu ministru. Chalmers sam menda niti od daleč ni slutil, kakšen pomen bo imel njegov izum že v kratkem za vse civilizirano človeštvo. Prve znamke, ki so ohranjene v enem samem ali le v malo izvodi, so silno drage. Tako je slovita modra znamka z Mavricija vredna 1.800.000 frankov, a v Londonu so neko znamko z Britske Gvineje, ki je bila nekoč vredna 1 cent, na javni dražbi prodali za 300.000 šilingov.

RACIJONIRANJE ŽIVEŽA

Predelan živež — največ zelenjava, sojivje in sadje — zelene znamke G, H in J so veljavne sedaj in propadejo 20. februarja. Znamke K, L, in M postanejo veljavne 1. februarja in propadejo 20. marca.

Meso in maščobe — rjave znamke V v knjižici No. 3, veljavne sedaj. Znamka V vstopila v veljavo 23. januarja in za tem ostale znamke zaporedoma vsako nedeljo.

Sladkor — znamka 30, v knjižici No. 4, dobra za 5 funtov, veljavna od 18. januarja do 31. marca.

Čevlji — znamka 18 v knjižici No 1. in zrakoplovna znamka 1, v knjižici No. 3.

NOVA IZDAJA Hammondiv SVETOVNI ATLAS

V njem najdete zemljevide vsega sveta, ki so tako potrebni, da morate slediti današnjim poročilom.

Zemljevidi so v barvah. Cena 50 centov

Naročite pri: "G L A S U NARODA", 216 West 18th Street, New York 11, N. Y.

JENNIFER JONES IGRA VODILNO VLOGO V KRASNEM NOVM FILMU

"Pesem Bernadette"

Jennifer Jones, iga naslovno vlogo v "The Song of Bernadette", Bernadette, mlada francoska kmečka dekle, je bila razglašena za svetnico zaradi čudeža v Lurdu. Povest njenega življenja je navdahnila Franza Werfa, da je napisal senzacionalno najboljšo prodavano knjigo: "Bernadetteina pesem", ki je sedaj filmska igra 20th Century-Fox-a.

Miss Jennifer Jones sta za težavno vlogo izbrala producer William Perlberg in ravnatelj Henry King, ki sta iskala dekle, ki bi predstavljala Bernadette v nameravani sliki.

Drugi v igralskem zboru v tem čudovito lepem filmu, ki so ga filmski kritiki s takim navdušenjem sprejeli, so: Charles Bickford, Vincent Price, Lee J. Cobb, Gladys Cooper in William Eythe.

Film se sedaj prikaže v Newyorškem Rivoli gledališču na Broadwayu in 49. cesti.

O BOJU V ITALIJI

(Nadaljevanje s 1. str.)

Ških čet, ki jih Angleži obstreljujejo.

Ob Jadranu, na severnem koncu fronte, so Kanadčani razbili en nemški transport, malo dalje v notranjosti pa so Indijci odbili dva nemška napada med Orsogno in Arieli. Nemški artilerijski ogenj ponehuje.

Na celi italijanski fronti od Tirenskega morja do Jadrana je megleno vreme in ponekod tudi dežuje.

Še ena vest o jugoslovanski fronti

Poročilo Osvobodilne vojske o bojih v zapadni Dalmaciji se glasi, da je bilo tamkaj pobitih in zajetih večje število hrvaških kvizinskih čet in pa četnikov, ki so se borili proti partizanom in na strani Nemcev.

Ne pozabite krvavečega naroda v domovini! — Pošljite Vaš dar še danes Sloven-skemu Pomožnemu Šboru

NOVA IZDAJA Hammondiv SVETOVNI ATLAS

V njem najdete zemljevide vsega sveta, ki so tako potrebni, da morate slediti današnjim poročilom.

Zemljevidi so v barvah. Cena 50 centov

Naročite pri: "G L A S U NARODA", 216 West 18th Street, New York 11, N. Y.

NOVA IZDAJA Hammondiv SVETOVNI ATLAS

V njem najdete zemljevide vsega sveta, ki so tako potrebni, da morate slediti današnjim poročilom.

Zemljevidi so v barvah. Cena 50 centov

Naročite pri: "G L A S U NARODA", 216 West 18th Street, New York 11, N. Y.

ŠIVALKE

se potrebujejo za šivanje v Reo kite. Tedensko delo z dobro plačo. Vprašajte pri:

LEGIS HAT CO.

28 West 38th Street

New York City

1-28, 31, 2

SONART REKORDI

Nove slovenske plošče!

Jerry W. Koprivšek in njegov orkester

M556—Wedding Polka

(Ne bom se motila; Ti pa jost pa židana marelja)

Wedding Waltz

Slovenski Waltz

Pojo Rupnik sestre

M556—Jeep Polka

(Ma! polico pebejo)

Marine — polka

575—Terezinka — polka

Na planinah—valček

Lepe Melodije

Duquesne University Tamburica

Orkester

M575—Na Mariboru, polka

Kje so moje ročice

Maricka pejo—polka

Jerry Koprivšek in orkester

M575—Terezinka polka

Na planinah—valček

Za tozadevni cenik in cene plošč se obrnite na

JOHN MARSIK, Inc.

463 W. 42nd St., NEW YORK